

§ 278

Kaupunkiympäristölautakunnan esitys kaupunginhallitukselle alueen varaamiseksi moskeija ja monitoimikeskus -hankkeen toteutusedellytysten jatkoselvittämistä sekä arkkitehtikilpailun järjestämistä varten (Sörnäinen, Hanasaari)

HEL 2015-009000 T 10 01 01 00

Sörnäisten rantatie, Hanasaarenkatu

Esitys

Kaupunkiympäristölautakunta esitti kaupunginhallitukselle, että kaupunginhallitus ei varaa hakijoille aluetta moskeija ja monitoimikeskus -hankkeen jatkoselvittämistä varten.

Päätöksen perustelut

Kaupunkiympäristölautakunta pitää tärkeänä, että Helsingin muslimiyhteisöjen toiminnan edellytyksistä huolehditaan osana suomalaista yhteiskuntaa sekä osana pääkaupungin roolia mm. asianmukaisten tilojen osalta. Nyt käsittelyssä olevan hankkeen laajuus ja yhä avoimena olevat kysymykset ja epävarmuustekijät, ennen kaikkea rahoituksen alkuperä sekä mahdolliset rahoituslähteiden vaikutukset, eivät kuitenkaan ole kestävä pohja tälle toteuttamisratkaisulle. Siksi lautakunta katsoo, että tämän hankkeen osalta ei ole etenemismahdollisuuksia.

Samalla kaupunkiympäristölautakunta päätti tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti kokouksessa.

Käsittely

Vastaehdotus:

Anni Sinnemäki: Esitän seuraavan vastaehdotuksen:

Kaupunkiympäristölautakunta esittää kaupunginhallitukselle, että kaupunginhallitus ei varaa hakijoille aluetta moskeija ja monitoimikeskus -hankkeen jatkoselvittämistä varten.

Päätöksen perustelut:

Kaupunkiympäristölautakunta pitää tärkeänä, että Helsingin muslimiyhteisöjen toiminnan edellytyksistä huolehditaan osana suomalaista yhteiskuntaa sekä osana pääkaupungin roolia mm. asianmukaisten tilojen osalta. Nyt käsittelyssä olevan hankkeen laajuus ja yhä avoimena olevat kysymykset ja epävarmuustekijät, ennen kaikkea rahoituksen alkuperä sekä mahdolliset rahoituslähteiden vaikutukset, eivät kuitenkaan

12.12.2017

ole kestävä pohja tälle toteuttamisratkaisulle. Siksi lautakunta katsoo, että tämän hankkeen osalta ei ole etenemismahdollisuuksia.

Kannattaja: Risto Rautava

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Anni Sinemäen vastasehdotuksen.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Sami Haapanen, Tonttipäällikkö, puhelin: 09 310 36437
sami.haapanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Varausaluekartta
- 2 Hakemus liitteineen
- 3 The Islamic Society in the Kingdom of Bahrainin kirje 22.11.2017
- 4 Sijaintikartta ja kopio kaavakartasta
- 5 Lausunto TUKES 26.5.2015
- 6 Kaupunginhallituksen päätös 2.3.2016
- 7 Siirtolaisinstituutin lausunto 15.5.2017
- 8 Tiivistelmä siirtolaisinstituutin lausunnosta ja esimerkkikohteet
- 9 Sisäministeriön lausunnot 12.10.2015 ja 6.9.2017
- 10 Ulkoasiainministeriön lausunto 8.9.2017
- 11 Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto 4.10.2017
- 12 Varauksen lisäehdot
- 13 Massoittelututkielma

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Varauksensaaja

Otteen liitteet
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano
Liite 1
Liite 12

Esitysehdotus

A

Kaupunkiympäristölautakunta esittää kaupunginhallitukselle, että kaupunginhallitus varaa Suomen Muslimiliitto ry:lle (Y-tunnus 2425453-1), Suomen Musliminaiset ry:lle (PRH rek. 201.546) sekä Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry:lle (Y-tunnus 0221225-0) perustettavan Oasis

12.12.2017

Keskussäätiön lukuun (jäljempänä ”varauksensaaja”) jäljempänä mainitun alueen moskeija ja monitoimikeskus -hankkeen toteutusedellytysten jatkoselvittämistä ja arkkitehtikilpailun järjestämistä varten 31.12.2019 saakka seuraavin ehdoin:

1. Varausalue, hankkeen keskeinen sisältö ja vaiheittainen toteutus

a)

Varausalue käsittää liitteen nro 1 mukaisen Helsingin kaupungin 10. kaupunginosan Sörnäisten rantatien ja Hanasaaren voimalaitoksen väliin sijoittuvan likimääräisen alueen (pinta-ala noin 7 578 m²).

b)

Hankkeen keskeisenä lähtökohtana ja tavoitteena on vähemmistöjen yhdenvertaisuuden, kulttuurien välisen vuoropuhelun ja moninaisuuden sekä yhteiskuntarauhan edistäminen toteuttamalla kaikille avoin palvelu-, dialogi- ja kulttuurikeskus (monitoimikeskus) sekä moskeija. Hankkeen jatkovalmistelun tulee olla avointa ja vuorovaikutteista.

Varauksensaaja on velvollinen jatkosuunnittelussa ja siihen liittyvässä vuorovaikutuksessa noudattamaan hakemuksessaan ja sen liitteissä kuvattua menettelyä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää muslimiyhteisöjen osallistamiseen ja kohtaamiseen muiden väestönsien kanssa sekä yleisesti avoimeen tiedottamiseen ja vuorovaikutukseen. Lisäksi tarjottavien palveluiden tuottamisessa tulee muun ohella huomioida potentiaalisten käyttäjien etniset taustat siten, että kynnys palveluiden käyttämiselle on mahdollisimman matala.

Hankkeen keskeisiä tavoitteita ovat lisäksi mm.:

- Toimia julkisen sektorin palvelujärjestelmää täydentävänä kolmannen sektorin palveluntarjoajana.
- Edistää muslimiyhteisöjen sekä eri kulttuurien, uskontojen ja katsojien välistä arjen ja kansallisen sekä kansainvälisen tason vuoropuhelua ja yhteistoimintaa ja tukea koulutuksen järjestämistä.
- Edistää imaamien koulutusta Suomessa.
- Ylläpitää kaikille avointa suomalaista moskeijaa suomalaisen muslimiyhteisön ohjauksessa.
- Edistää muslimiyhteisön omaa toimintaa ja rakentaa erityisesti lasten ja nuorten identiteettiä suomalaisen yhteiskunnan jäsenenä segregaatien ehkäisemiseksi ja kotoutumisen parantamiseksi.

Varauksensaaja on velvollinen huolehtimaan, että hankkeen ja sitä varten perustettavien organisaatioiden päätöksenteko säilyy ulkoisesta ohjauksesta riippumattomana siten, ettei hankkeen tavoitteiden toteutuminen vaarannu.

Hankkeesta vastaavien organisaatioiden toiminnan tulee täyttää Suomen lainsäädännössä sekä mahdollisissa viranomaisluvista ja -ohjeissa asetetut vaatimukset.

c)

Hankkeen enimmäiskoko on noin 16 000 k-m². Hankkeen jatkosuunnittelun ja jäljempänä mainitun arkkitehtikilpailun lähtökohtana on hankkeen toteuttaminen vaiheittain. Ensimmäisen vaiheen laajuus on enintään noin 8 000 k-m². Tiloista vähintään noin 5 000 k-m² on toteutettava monitoimikeskuksen tiloina.

Ellei erikseen kaupungin kanssa toisin sovita, vastaisuudessa tarkemmin määritettävän hankkeen toisen vaiheen toteuttaminen on mahdollista aikaisintaan kahden vuoden kuluttua siitä, kun ensimmäinen vaihe on valmistunut ja otettu käyttöön. Toisen vaiheen toteuttamisen edellytyksenä on, että ensimmäinen vaihe on toteutettu varaus- ja tontinluovutusehtoja noudattaen. Lisäksi edellytyksenä on, että toisessa vaiheessa toteutettavaksi tarkoitetuille tiloille on riittävästi kysyntää ja varauksensaaja esittää tästä kysynnästä kaupungille selvityksen.

Toisen vaiheen rakentamisen aloittamisen hyväksymisestä sekä sen ehtoista päättää kaupunkiympäristölautakunta.

2. Arkkitehtikilpailu

a)

Varauksensaaja on velvollinen yhteistyössä kaupungin kanssa kustannuksellaan järjestämään hankkeesta kansainvälisen arkkitehtikilpailun kaupunkiympäristön toimialan asemakaavapalveluiden tarkemmin antamien ohjeiden mukaisesti.

Varauksensaaja on tietoinen, että rakennuksen arkkitehtuurille ja toteutukselle asetetaan kaupungin puolesta muun ohella seuraavat tavoitteet:

- Hankkeen tulee sopia arkkitehtuuriltaan Helsingin kaupunkikuvaan ja hankkeen tulee kokonaisuudessaan edustaa arkkitehtuuriltaan tämän hetkistä kansainvälistä huippua.

- Hankkeen tulee olla toteutettavissa vaiheittain.

- Hankkeen tulee huomioida Hanasaaren voimalaitoksen toimintaedellytykset voimalaitostoiminnan päättymiseen asti.

b)

Mikäli kaupunki päättää vastaisuudessa lopullisesta toteutukseen tähtäävästä tonttivarauksesta, hanke tulee suunnitella ja toteuttaa laadittavan asemakaavan sekä arkkitehtikilpailun voittaneen ehdotuksen mukaisesti tai vähintään siinä esitettyä laatutasoa ja perusratkaisuja noudattaen.

c)

Varauksensaaja on velvollinen esittämään seikkaperäisen selvityksen arkkitehtikilpailun rahoituksen järjestämisestä kaupunkiympäristön toimialan maaomaisuuden kehittäminen ja tontit -palvelun hyväksyttäväksi jäljempänä kohdassa 5 mainittuun määräaikaan mennessä. Rahoituksen osalta tulee noudattaa jäljempänä kohdassa 3 mainittuja periaatteita.

3. Rahoituksen järjestäminen

a)

Hankkeen rahoituksen järjestämisessä ja kerättävien varojen käytössä tulee noudattaa Suomen lainsäädännössä ja Suomea velvoittavissa kansainvälisissä sopimuksissa asetettuja vaatimuksia. Rahoituksen järjestämisessä tulee huolehtia, että hanke ja sitä varten perustettavat organisaatiot säilyvät rahoittajista riippumattomana siten, ettei hankkeen tavoitteiden toteutuminen vaarannu.

Riittävän investointirahoituksen lisäksi varauksensaajan tulee investointirahoituksen järjestämisen yhteydessä varmistaa hankkeelle käytön aikainen rahoitus, joka vastaa vähintään 15 vuoden arviotavissa olevaa käyttömenoa.

Hankkeen rahavirtojen käsittely ja hallinnointi tulee antaa Suomessa pankkitoimintaa harjoittavan tunnetun ja hyvämaineisen pankin hoidettavaksi.

b)

Varauksensaaja on velvollinen toimittamaan kaupunkiympäristön toimialan maaomaisuuden kehittäminen ja tontit -palvelulle hankkeen investointi- ja käyttörahoitusta koskevan rahoitussuunnitelman jäljempänä kohdassa 5 mainittuun määräaikaan mennessä. Rahoitussuunnitelman tulee sisältää ainakin:

12.12.2017

- Ulkopuolisen asiantuntijan laatima arvio hankkeen investointi- ja käyttömenoista.
- Rahoituksen lähteet nimettyinä ja rahoittajien esittämin sitoumuksin varmistettuina sekä tiedot rahoittajien rahoituksen antamiselle mahdollisesti asettamista ehdoista. Selvityksen tulee olla seikkaperäinen siten, että rahoituksen lähteet ja rahoitukselle mahdollisesti asetettavat ehdot voidaan luotettavasti todentaa.
- Kuvaus rakennusprojektin organisaatiosta sekä rahavarojen käsitteilystä vastaavat tahot/organisaatiot nimettyinä ja projektin investointi- ja käyttötalouden hallinnan käytänteet kuvattuina.
- Selvitys toimenpiteistä, joilla hankkeen ja sitä varten perustettavien organisaatioiden päätöksenteon riippumattomuus rahoittajista varmistetaan sekä selvitys toimenpiteistä, joilla varmistetaan, että rahoitus on avointa ja vastaa Suomen lainsäädännössä ja Suomea velvoittavissa kansainvälisissä sopimuksissa asetettuja vaatimuksia.
- Riskianalyysi hankkeen taloudellisista (investointi- ja käyttötalous) ja muista keskeisistä riskeistä ja selvitys riskeihin varautumisesta.
- Muut kaupunkiympäristön toimialan maaomaisuuden kehittäminen ja tontit –palvelun mahdollisesti pyytämät tarkentavat selvitykset hankkeen ja sen rahoituksen uskottavuuden arvioimiseksi.

c)

Kaupungilla on oikeus antaa rahoitussuunnitelma ulkopuolisen asiantuntijan arvioitavaksi.

Kaupungilla on oikeus seuraamuksitta määrätä varaus päättymään, mikäli varauksensaaja ei toimita mainittua selvitystä asetetussa ajassa tai selvitystä ei voida pitää hankkeen koko, luonne ja muut tekijät huomioon otettuna uskottavana tai rahoitus on muutoin ristiriidassa hankkeelle asetettujen tavoitteiden kanssa tai vaarantaa näiden tavoitteiden toteutumisen. Rahoitussuunnitelman hyväksymisestä päättää kaupunkiympäristölautakunta.

4. Perustettava säätiö

Varauksensaaja on yhteistyössä Suomi-Bahrain ystävyysseura ry:n (Y-tunnus 2689789-9) kanssa velvollinen perustamaan hanketta varten Oasis Keskussäätiö -nimisen säätiön jäljempänä kohdassa 5 esitettyyn määräaikaan mennessä. Perustettavan säätiön toiminnan tarkoitus ei saa olla ristiriidassa edellä kohdassa 1 b mainittujen hankkeen keskeisten tavoitteiden kanssa.

Säätiön säännöistä tulee ilmetä, että säätiö toimii ulkoisesta ohjauksesta riippumattomana siten, etteivät edellä mainittujen tavoitteiden toteutuminen vaarannu.

Säätiöllä tulee olla sen sääntöihin perustuva valtuuskunta, joka seuraa säätiön toimintaa ja jolla on tätä varten riittävät tiedonsaantioikeudet. Kaupungille tulee säätiön säännöissä varata oikeus nimetä valtuuskuntaan kaksi asiantuntijajäsentä.

5. Välitavoitteet

a)

Varauksensaaja on velvollinen edistämään hanketta aktiivisesti ja noudattamaan seuraavia välitavoitteita ja niille asetettuja määräaikoja:

- Lopullinen selvitys arkkitehtikilpailun ja mahdollisten muiden jatkoselvitysten rahoituksesta kolmen (3) kuukauden kuluessa siitä, kun kaupunginhallitus on päättänyt tästä varauksesta.
- Hanketta varten perustettavan säätiön tulee olla perustettu ja rekisteröity kuuden (6) kuukauden kuluessa siitä, kun kaupunginhallitus on päättänyt tästä varauksesta.
- Arkkitehtikilpailun julkaiseminen viimeistään kuuden (6) kuukauden kuluessa siitä, kun kaupunginhallitus on päättänyt tästä varauksesta.
- Lopullisen rahoitussuunnitelman esittäminen kaupunkiympäristölautakunnan hyväksyttäväksi kuuden (6) kuukauden kuluttua arkkitehtikilpailun ratkaisemisesta.

Varauksensaajalla on oikeus saada mainittuihin määräaikoihin pidentä, mikäli viivästykset johtuvat varauksensaajasta riippumattomasta perustellusta syystä ja varauksensaaja on muutoin noudattanut varauksehtoja.

6. Muut ehdot

a)

Hankkeen jatkoselvittelyn, arkkitehtikilpailun järjestämisen ja mahdollisen jatkosuunnittelun sekä toteutuksen tulee tapahtua tiiviissä ja avoimessa yhteistyössä kaupungin ao. toimialojen kanssa sekä tarvittavilta osin myös turvallisuusviranomaisten ja muiden valtion viranomaisten kanssa.

b)

Varauksensaajalla ei ole oikeutta tämän varauspäätöksen perusteella ryhtyä arkkitehtikilpailun ratkaisemisen jälkeen hankkeen rakennussuunnittelua koskeviin toimenpiteisiin ennen kuin kaupunginhallitus on päättänyt lopullisesta toteutukseen tähtäävästä tonttivarauksesta.

c)

Varauksensaaja on tietoinen, että hanke edellyttää asemakaavan muutosta. Varauksensaaja on lisäksi tietoinen, että varausalue on tällä hetkellä vuokrattu pitkäaikaisella maanvuokrasopimuksella Helen Oy:lle ja hankkeen toteuttaminen edellyttää muun ohella, että alue vapautetaan maanvuokrasopimuksen piiristä kaupungin hallintaan.

Edelleen varauksensaaja on tietoinen, että Hanasaaren voimalaitoksen toiminnan tulee käytössä olevien tietojen mukaan olla lakannut ennen kuin rakennettavat tilat voidaan ottaa käyttöön. Tilat ovat siten todennäköisesti käyttöönotettavissa aikaisintaan vuoden 2024 lopussa, ellei ao. viranomaisten kanssa toisin sovita.

Kaupunki ei vastaa varauksensaajalle eikä kolmannelle mahdollisesti aiheutuvasta vahingosta eikä haitasta, mikäli hankkeen toteuttamiseksi vaadittava asemakaava ei tule voimaan tai aluetta ei muutoin saada rakentamiskelpoiseksi.

d)

Hanke toteutetaan varauksensaajan kokonaisvastuuperiaatteella. Varauksensaaja vastaa siten kaikista hankkeen kustannuksista.

Varauksensaaja on tietoinen, että kaupungin toimialat päättävät mahdollisesta osallistumisesta hankkeeseen kukin erikseen eikä kaupunki siten tällä varauspäätöksellä sitoudu esimerkiksi hankkeen suunnittelu- tai rakentamiskustannuksiin eikä palveluiden tuottamiseen rakennettavissa tiloissa.

e)

Kaupunki ilmoittaa, että varattavan alueen maaperä ja pohjavesi ovat pilaantuneet. Pilaantuneen alueen puhdistussuunnittelun toteuttaa kaupunki koko alueen suunnittelun edellyttämässä aikataulussa. Varauksensaajan on otettava huomioon puhdistussuunnitelman ratkaisut omissa suunnitelmissaan ja hankkeen toteutuksessa. Puhdistussuunnitelmalla saattaa olla vaikutusta muun muassa kohteen rakenteellisiin ja taloteknisiin ratkaisuihin tai mahdollisen kellarikerroksen käyttötarkoitukseen. Pilaantuneiden maiden puhdistamisessa ja näistä mahdollisesti johtuvien kustannusten korvaamisessa noudatetaan kaupungin tavanomaista menettelyä ja tavanomaisia ehtoja. Edelleen kaupunki il-

moittaa, että alueen rakentamiskelpoiseksi saattaminen voi edellyttää muita esirakentamistoimenpiteitä, joiden suorittamisella voi olla vaikutusta hankkeen rakentamisen käynnistymisen ja käyttöönoton aikatauluun.

f)

Lisäksi noudatetaan soveltuvin osin liitteenä nro 12 olevia varausehtoja.

g)

Kaupungilla on oikeus seuraamuksitta päättää varaus, mikäli varauksensaaja ei noudata varausehtoja, varausehdoissa asetettuja määräaikoja tai sitä, mitä varausehtojen perusteella on määrätty. Kaupungilla on edelleen oikeus seuraamuksitta päättää varaus, mikäli varauksensaaja ryhtyy toimenpiteisiin, jotka vaarantaisivat hankkeelle asetettujen tavoitteiden tai varausehtojen toteutumisen.

Kaupunkiympäristön toimialan maaomaisuuden kehittäminen ja tonttipalvelulla on oikeus tehdä varausehtoihin vähäisiä muutoksia ja korjauksia sekä perustellusta syystä päättää mahdollisista täydennyksistä.

Tämä suunnitteluvaraus siirtyy kaikkine ehtoineen ilman eri päätöstä hanketta varten perustettavan Oasis Keskussäätiön nimiin, kun säätiön on perustettu ja merkitty säätiörekisteriin. Varauksensaaja on velvollinen ilmoittamaan säätiön rekisteröinnistä viipymättä kaupunkiympäristön toimialan maaomaisuuden kehittäminen ja tonttipalvelulle. Varaus ei muutoin saa siirtää kolmannelle osapuolelle.

B

Kaupunkiympäristölautakunta esittää kaupunginhallitukselle, että kaupunki sitoutuu erikseen tehtävin päätöksin varaamaan päätöskohdassa A tarkoitetun alueen Oasis Keskussäätiölle moskeija ja monitoimikeskus -hankkeen suunnittelua varten seuraavien edellytysten täytyessä ja seuraavin ehdoin:

1. Toteutukseen tähtäävän tonttivarauksen edellytykset

a)

Kaupunkiympäristölautakunta on hyväksynyt hankkeen rahoitussuunnitelman.

b)

Varauksensaaja on noudattanut varausehtoja ja sitä, mitä niiden perusteella on mahdollisesti määrätty.

c)

Alueen varaamiselle ja hankkeen toteuttamiselle ei ole ilmennyt jatko-selvittelyssä maankäytöllisiä, teknisiä tai muita vastaavia esteitä.

2. Toteutuksen tähtäävän tonttivarauksen ehdot

a)

Kaupunginhallitus päättää toteutukseen tähtäävän tonttivarauksen ehdoista.

Mikäli kaupunginhallitus ei perustellusta syystä toisin päättä, varsinainen varausaika on tällöin 31.12.2023 saakka. Kaupunki voi jatkaa varauksensaajausta riippumattomasta syystä ja varauksensaaja on noudattanut varauksehtoja.

Varauksensaaja on tietoinen, että toteutukseen tähtäävän tonttivarauksen ehtoihin sisällytetään soveltuvin osin päätöskohdassa A mainitut ehdot sekä muut kaupungin tarpeelliseksi katsomansa ehdot.

C

Samalla kaupunkiympäristölautakunta päättää tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti kokouksessa.

Tiivistelmä

Suomen Muslimiliitto ry, Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry sekä Suomen Musliminaiset ry ovat jättäneet kaupungille 20.1.2015 päivätyn hakemuksen, jolla hakijat pyytävät, että heille varattaisiin perustettavan Oasis Keskussäätien lukuun alue moskeijan ja monitoimikeskuksen suunnittelua varten. Alue sijoittuisi Sörnäisten rantatien ja Hanasaaren voimalaitoksen väliin ja on pinta-alaltaan noin 7 578 m².

Hakemuksen mukaan hankkeen tavoitteena on perustaa kaikille avoin monitoimikeskus sekä moskeija, jonka toteuttajana toimisi perustettava suomalainen Oasis Keskussäätio. Monitoimikeskuksen tarkoituksena olisi edistää eri kulttuurien ja uskontojen välistä vuoropuhelua sekä tarjota palveluja muslimiyhteisöille ja muille asukkaille. Palvelut olisivat kaikille avoimia, mutta niissä huomioitaisiin muslimien erityistarpeet. Hakemuksen mukaan tavoitteena on erityisesti lasten, nuorten, perheiden ja vanhusväestön palveluiden tarjoaminen yhteistyössä kaupungin ja eri palvelutuottajien välillä. Hakemuksen liitteenä olevan päivitetyn tilaohjelman mukaan rakennuskokonaisuuden kokonaishuoneistoala olisi yhteensä noin 15 000 m², josta moskeijan osuus olisi noin 2 300 m². Muu osuus hankkeesta olisi monitoimikeskuksen tiloja sisältäen mm.

koulutus-, konferenssi-, toimisto-, liikunta- ja muita vastaavia tiloja. Hakijoiden arvion mukaan hankkeen investointikustannukset olisivat suuruusluokaltaan noin 116 miljoonaa euroa ja vuotuiset käyttömenot noin 6-7 miljoonaa euroa.

Hakemukseen perustuen kaupunkiympäristön toimialan maaomaisuuden kehittäminen ja tontit –palvelu (Make-palvelu) on neuvotellut hakijoiden kanssa kaupungin mahdollisuuksista osoittaa alue hankkeen tarpeisiin. Hankkeen toteutusedellytysten ja vaikutusten selvittämiseksi Make-palvelu on pyytänyt asiantuntijalausunnot Siirtolaisuusinstituutilta sekä kolmelta ministeriöltä.

Asiantuntijalausunnoista ilmenevällä tavalla moskeija ja monitoimikeskus -hankkeeseen ja sen toteutumiseen liittyy avoimia kysymyksiä ja epävarmuustekijöitä, joita ei voida kaikilta osin kaupungin toimesta hallita tai poistaa. Merkittävimmät riskit liittynevät hankkeen rahoitukseen ja mahdollisen ulkomaisen rahoituksen vaikutuksiin. Onnistuessaan hankkeella olisi kuitenkin esittelijän näkemyksen mukaan mahdollisuus edistää merkittävällä tavalla Helsingin kaupungin ja suomalaisen yhteiskunnan keskeisten arvojen toteutumista, joita myös kaupungin uusi kaupunkistrategia ilmentää.

Saatujen selvitysten perusteella voidaan todeta, että hanke voisi onnistuessaan ehkäistä syrjäytymistä ja radikalisoitumista. Lisäksi hanke parantaisi myös todennäköisesti muslimiväestölle soveltuvien sosiaali-, koulutus- ja muiden palveluiden saatavuutta sekä tarjoaisi korkeatasoiset puitteet palveluiden tarjonnalle, uskonnon harjoittamiselle ja eri väestönryhmien väliselle vuorovaikutukselle.

Esittelijän mukaan mainituille arvoille ja tavoitteille tulee antaa merkittävä painoarvo varausasiaa sekä siihen liittyviä riskejä ja mahdollisuuksia punnittaessa. Lisäksi esittelijä katsoo, että Helsingin kaupungin rooliin julkisyhteisönä ja pääkaupunkina kuuluu toimia ennakkoluulottomasti sellaisten hankkeiden mahdollistajana, joilla on potentiaalia edistää positiivisia arvoja. Vastaavan tyyppisiä, joskin kokoluokaltaan pienempiä, hankkeita on toteutettu useissa Pohjoismaiden suurkaupungeissa. Moskeijoita ja niiden tarjoamia palveluita voidaankin esittelijän näkemyksen mukaan pitää luontevana osana pääkaupunkiroolia ja monikulttuuristuvaa yhteiskuntaa.

Saatuihin selvityksiin ja suoritettuun kokonaisarviontiin perustuen kaupunkiympäristölautakunnalle esitetään, että lautakunta esittäisi kaupunginhallitukselle liitteenä nro 1 olevan varausaluekartan mukaisen alueen varaamista moskeija ja monitoimikeskus –hankkeen toteutusedellytysten jatkoselvittämistä sekä arkkitehtikilpailun järjestämistä varten. Varaus ei siten vielä tässä vaiheessa oikeuttaisi hanketta varsinaiseen

12.12.2017

toteutukseen tähtäävään rakennussuunnitteluun eikä tontinluovuttamiseen, vaan kyseessä olisi ns. suunnitteluvaraus, joka mahdollistaisi ainoastaan hankkeen toteutusedellytysten jatkoselvittelyn. Suunnitteluvaraus olisi voimassa 31.12.2019 saakka.

Hankkeen lopullisen toteutuskelpoisuuden arviointi voidaan riittävällä tarkkuudella tehdä vasta suunnitteluvarauksen aikana tehtävien rahoitus- ja maankäytöllisten selvitysten valmistuttua. Mikäli hanke osoittautuu tällöin toteutuskelpoiseksi ja on muutoin edennyt varausehtojen mukaisesti eikä rakentamiselle ole jatkoselvityksissä ilmennyt maankäytöllisiä esteitä, on kohtuullista, että kaupunki sitoutuu edistämään hanketta edelleen tontinvarauksin.

Hankkeen keskeiset tavoitteet sisällytettäisiin suunnitteluvarauksen ehtoihin, ja varaajalla olisi velvoite pidättäytyä toimista, jotka vaarantaisivat näiden tavoitteiden toteutumisen. Hankkeen rahoitus- ja muiden riskien hallitsemiseksi sekä avoimuuden varmistamiseksi esitetään, että hanke olisi varausaikana velvollinen toimittamaan kaupungille seikka-peräisen rahoitussuunnitelman, jonka perusteella hankkeen toteutuskelpoisuutta voidaan vastaisuudessa arvioida nykyistä paremmin. Avoimuuden varmistamiseksi hanke olisi varausehtojen mukaan muutoinkin suunniteltava tiiviissä yhteistyössä ja avoimessa vuorovaikutuksessa eri muslimiyhteisöjen sekä viranomaisten kanssa. Hankkeen systemaattisen ja aktiivisen etenemisen varmistamiseksi hankkeelle asetettaisiin varausehdoissa välitavoitteet. Toteutukseen liittyvien riskien hallitsemiseksi hankkeen lähtökohtana olisi myös rakentamisen toteuttaminen vaiheittain ensimmäisen vaiheen ollessa suuruusluokaltaan noin 8 000 k-m².

Suunnitteluvarausasiasta ja mahdollisesta toteutukseen tähtäävästä tonttivarauksesta päättää kaupunginhallitus. Mikäli hanke etenee, hankkeen toteuttamisen edellyttämästä asemakaavan muutoksesta päättäisi aikanaan kaupunginvaltuusto.

Esittelijän perustelut

Hakemus ja hankkeen yleiskuvaus

Suomen Muslimiliitto ry, Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry ja Suomen Musliminaiset ry pyytävät hakemuksessaan 20.1.2015, että haki-joille varattaisiin perustettavan säätiön lukuun alue Sörnäisten rantatien ja Hanasaaren voimalaitosalueen välistä moskeijan ja monitoimikeskuksen suunnittelua varten.

Hakemuksen mukaan hankkeen tavoitteena on perustaa kaikille avoin monitoimikeskus sekä moskeija, jonka toteuttajana toimisi perustettava suomalainen Oasis Keskussäätiö. Monitoimikeskuksen tarkoituksena

olisi edistää eri kulttuurien ja uskontojen välistä vuoropuhelua sekä tarjota palveluja muslimiyhteisöille ja muille asukkaille. Palvelut olisivat kaikille avoimia, mutta niissä huomioitaisiin muslimien erityistarpeet. Hakijoiden mukaan tavoitteena on erityisesti lasten, nuorten, perheiden, vammaisten ja vanhusväestön palveluiden tarjoaminen yhteistyössä kaupungin ja eri palvelutuottajien välillä sekä segregaaation ehkäiseminen.

Hakemuksen liitteenä olevan alustavan tilaohjelman mukaan hankkeen kokonaislaajuus olisi noin 20 000 k-m². Hakijat ovat toimittaneet syyskuussa 2017 päivitetyn alustavan tilaohjelman. Päivitetyn tilaohjelman mukaan rakennuskokonaisuuden kokonaishuoneistoala olisi yhteensä noin 15 000 m², joka koostuisi pääosin seuraavista tiloista:

- Moskeija (yhteensä noin 2 330 h-m²).
- Koulutus-, dialogi- ja konferenssikeskus sisältäen mm. luokkahuoneita eri käyttötarkoituksiin, auditorion, kirjaston, luentosalin, kokoushuoneita ja näyttelytilan (yhteensä noin 2 330 h-m²).
- Sosiaalikeskus sisältäen mm. nuorisotiloja, päiväkodin, vanhustenkeskuksen, keskuskeittiön ja opetuskeittiön (yhteensä noin 2 550 h-m²).
- Liikuntakeskus sisältäen mm. uimahallitiloja, palloilutiloja ja muita aktiiviteettitiloja (yhteensä noin 2 080 h-m²).
- Vuokrattavia tiloja sisältäen mm. kaupallisia tiloja, hautajaistiloja sekä toimisto-, majoitus-, ravintola-, kahvila- ja juhlatiloja (yhteensä noin 2 470 h-m²).
- Pysäköinti- ja teknisiä tiloja (yhteensä noin 3 665 m²).

Mikäli kaupunki päättää alueen varaamisesta hanketta varten, hakijoiden tarkoituksena olisi järjestää hankkeesta kansainvälinen arkkitehtikilpailu yhteistyössä kaupungin kanssa korkeatasoisen arkkitehtuurin saavuttamiseksi. Kilpailuehdotukset tuotaisiin myös yleisön arvioitaviksi ennen kilpailun ratkaisemista.

Alustavan tilaohjelman mukaan arvioidut investointikustannukset olisivat suuruusluokaltaan noin 116 miljoonaa euroa (noin 7 750 euroa/h-m²). Rakennuksen ylläpitokustannukset olisivat arvion mukaan ensimmäisinä vuosina suuruusluokaltaan noin 1,5 miljoonaa euroa vuodessa. Tämän lisäksi hankkeen käyttötalouteen vaikuttaisivat merkittävästi muut juoksevat kustannukset, kuten esimerkiksi palveluiden tuottamisesta johtuvat kustannukset. Käyttökustannusten suuruusluokka on hakemuksen mukaan yhteensä noin 6-7 miljoonaa euroa vuodessa.

12.12.2017

Hankkeen investointi- ja käyttörahoitus kerättäisiin valtaosin ulkomaisista lähteistä. Hakemuksen liitteenä olevan alustavan rahoitus selvityksen mukaan Bahrainin kuningaskunta toimisi hankkeen rahoituksen järjestämisen keskeisenä yhteistyökumppanina ja se on lupautunut koordinoimaan hankkeen rahoituksen. Bahrainin kuningaskunta on jo myöntänyt hankkeelle alkuvaiheen rahoitusta noin 0,4 miljoonaa euroa ja tämän lisäksi sitoutunut rahoittamaan hanketta noin 0,5 miljoonalla eurolla arkkitehtikilpailun järjestämiseksi. Rahoitus on alkuvaiheessa kanavoitu hankkeelle Suomi-Bahrain ystävyysseura ry:n kautta.

Hakijat ovat toimittaneet kaupungille arkkitehtikilpailun rahoittamista koskevan The Islamic Society in the Kingdom of Bahrainin (Islamic Association) 22.11.2017 päivätyn kirjeen, jonka mukaan se vastaisi hankkeen arkkitehtikilpailuvaiheen rahoittamisesta. Hakijoiden mukaan kyseinen järjestö on yksi kolmesta Bahrainin virallisesta hyväntekeväisyys- ja sosiaalijärjestöstä, joka saa tukensa Bahrainin kuningaskunnalta. Järjestö on toiminut vuodesta 1979. Bahrainin kuningaskunnan lisäksi muita mahdollisia rahoittajia hankkeessa voisivat mahdollisesti olla mm. Marokon kuningaskunta, Yhdistyneet arabiemiirikunnat ja Saudi-Arabia. Rahoitusta hyväksytään kaikissa tilanteissa vain lainsäädännön ja Suomea velvoittavien sopimusten sallimista lähteistä.

Hakijoiden keskeisenä tavoitteena on huolehtia siitä, että hanketta koskeva päätöksenteko säilyy rahoittajista riippumattomana. Rahoituksen laajamittainen kerääminen ja varsinaiset rahoitusneuvottelut voidaan hakijoiden käsityksen mukaan aloittaa kuitenkin vasta, kun kaupunki on myöntänyt tonttiin varauksen/alustavan varauksen.

Hakemuksen mukaan keskeisenä periaatteena on, että hanke on täysin suomalainen, ja sen toiminnasta vastaa itsenäinen Oasis Keskussäätiö hallituksineen. Säätiön hallinnossa voi olla mukana sekä muslimeja että ei-muslimeja. Säätiön hallitus olisi täysin suomalainen.

Moskeijan toimintaa ohjaisi moskeijaneuvosto, jonka päätökset säätiön hallitus vahvistaa. Moskeijaneuvoston tehtävänä on toimia moskeijan uskonnollisten asioiden neuvonantajana ja ohjaajana sekä huolehtia moskeijan toiminnasta säätiön hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti.

Säätiön hallitus voi vahvistaa moskeijaneuvoston ohjesäännön valintakriteereineen. Moskeijaneuvoston jäsenet valitaan paikallisten islamilaisien yhdyskuntien ja yhteisöjen kuulemismenettelyn kautta. Valinnat vahvistaisi säätiön hallitus.

Hankkeen edustajien mukaan hankkeen ydinryhmä on ennen hakemuksen jättämistä ja sen jälkeen käynyt keskusteluja ja alustavia neuvotteluja eri muslimiyhteisöjen, viranomaisten ja mahdollisten yhteistyö-

12.12.2017

kumppaneiden kanssa. Kaupungin kanssa käytyjen neuvottelujen ku-
luessa vuoden 2015 hakemusasiakirjoissa annettuja tietoja on täsmen-
netty ja täydennetty.

Hakemus liitteineen ja täydennyksineen on liitteenä nro 2. The Islamic
Society in the Kingdom of Bahrainin kirje on puolestaan liitteenä nro 3.

Tietoa hakijoista ja perustettava Oasis Keskussäätiö

Moskeija ja monitoimikeskus –hankkeen suunnitteluvarauksen hakijoi-
na toimivat alkuvaiheessa Suomen muslimiliitto ry, Kulttuuri- ja uskon-
tofoorumi FOKUS ry ja Suomen Musliminaiset ry.

Hakijoina alkuvaiheessa toimivat yhdistykset eivät ole uskonnollisia yh-
dyskuntia. Suomen Muslimiliitto ry on 2011 perustettu muslimien suo-
malainen kattojärjestö, jonka tarkoituksena on toimia edunvalvojana ja
yhteisöfoorumina. Yhdistyksen tarkoitus on muun ohella edistää ja val-
voa muslimien perustuslaillisten oikeuksien ja yhdenvertaisuuden to-
teutumista Suomessa ja luoda muslimeita tukevia palvelurakenteita
kestävän kehityksen periaatteella. Yhdistyksellä on saatujen tietojen
mukaan 5 yhteisöjäsentä ja noin 600 jäsentä. Suomen Musliminaiset
ry:n toiminnan tarkoituksena on muun ohella edistää musliminaisten
yhteisöllisyyttä Suomessa ja tarjota neuvontaa sekä tukea kouluttautu-
miseen ja työelämään liittyvissä tilanteissa. Yhdistyksellä on noin 100
jäsentä. Kulttuuri ja uskontofoorumi FOKUS ry on puolestaan puolue-
poliittisesti sitoutumaton 1947 perustettu ekumeenista sekä uskontojen
ja kulttuurien välistä vuoropuhelua edistävä järjestö.

Hankkeen suunnittelun aikana ohjausryhmän jäsenet ovat käyneet kes-
kusteluja eri helsinkiläisten islamilaisten yhdyskuntien kanssa ja järjes-
täneet informaatio- ja keskustelutilaisuuksia. Useita keskusteluja on
käyty myös viranomaisten, poliittisten päättäjien ja muiden niin uskon-
nollisten kuin kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa.

Hakijoina alkuvaiheessa toimivat yhdistykset ovat pieniä ja vähävarai-
sia eikä niillä ole itsellään taloudellisia tai muita resursseja hakemuksen
mukaisen moskeija ja monitoimikeskus -hankkeen jatkotyöstämiseksi ja
toteuttamiseksi. Tästä syystä, ja hankkeen rahoituksen sekä hallinnon
tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi, hanketta varten on perusteilla
Oasis Keskussäätiö, joka vastaisi kokonaisvaltaisesti hankkeen suun-
nittelusta ja toteutuksesta sekä hallinnoinnista. Säätiö tulisi olemaan
suomalainen itsenäinen oikeushenkilö, joka rekisteröidään säätiörekis-
teriin. Hakijat valmistelevat ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa sää-
tiön perustamista ja ovat käyneet neuvotteluja mm. patentti- ja rekisteri-
hallituksen kanssa. Patentti- ja rekisterihallituksen tehtävänä on hyväk-
syä säätiö rekisteriin ja se valvoo Suomessa säätiöiden toimintaa.

Hankkeen rahoituskanavana on alkuvaiheessa toiminut Suomi-Bahrain ystävyysseura ry, jonka hallitukseen hankkeen ydinryhmään kuuluvat henkilöt kuuluvat. Yhdistys on merkitty yhdistysrekisteriin kesäkuussa 2014. Koska yhdistys on alkuvaiheessa hallinnoinut hankkeelle myönnettyjä varoja, se tulisi säätiön perustamisen edellyttämän alkupääoman haltijana olemaan yhtenä Oasis Keskussäätiön perustajana.

Perustamisen jälkeen säätiön toiminnasta vastaa säätiön hallitus, joka käyttää ylintä päätösvaltaa säätiössä. Säätiöllä on myös valtuuskunta neuvoa antavana elimenä, jonka jäsenenä voi olla suomalaisia muslimeja, rahoittajan edustajia sekä asiantuntijoita. Helsingin kaupunki voisi nimittää kaksi edustajaa valtuuskuntaan.

Lähtötiedot ja selvitykset

Asemakaava- ja tonttitiedot

Ehdotettu hanke sijoittuisi pääosin Sörnäisten Hanasaaren korttelin nro 10574 alueelle nykyisen Hanasaaren voimalaitoksen ja Sörnäisten rantatien väliin. Alueen pinta-ala on noin 7 578 m².

Varattavaksi esitettävä alue kuuluu nykyisellään pääosin asemakaavan nro 10960 alueelle. Kaava on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 20.6.2007 ja saanut lainvoiman 3.8.2007. Alue on kaavassa merkitty osin liikerakennusten korttelialueeksi (KL) ja osin huoltoaseman korttelialueeksi (LH). Moskeija ja monitoimikeskus -hankkeen toteuttaminen edellyttäisi muun ohella em. asemakaavan muuttamista.

Varattavaksi esitettävä alue on vuonna 2008 voimaan tulleessa Sörnäistenrannan ja Hermanninrannan osayleiskaavassa nro 11650 osoitettu palveluiden ja hallinnon alueeksi merkinnällä P. Alueen välittömään läheisyyteen sen kaakkoispuolelle on osayleiskaavassa osoitettu asuntorakentamista. Hanasaaren alue tulee voimalatoiminnan päätyttyä tulevaisuudessa kehittymään tehokkaana kantakaupunkimaisena ja merellisenä asutopainotteisena alueena.

Sijaintikartta ja kaavakartat ovat liitteenä nro 4. Varausaluekartta on liitteenä nro 1.

Alue ei ole nykyisellään teknisesti rakentamiskelpoinen. Hankkeen toteuttaminen edellyttää olemassa olevien kunnallisteknisten johtojen siirtoja ja todennäköisesti maaperän puhdistamista sekä mahdollisesti muita esirakentamistoimenpiteitä. Lisäksi Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesin 26.5.2015 päivätyn lausunnon mukaan Tukes ei Hanasaaren voimalaitoksesta johtuvien turvallisuusriskien vuoksi suosittelle kokoontumistilojen sijoittamista alueelle. Alueelle mahdollisesti toteutettavien tilojen käyttöönotto edellyttää siten todennäköisesti, että Hana-

saaren voimalaitoksen toiminta on lakannut. Kaupunginvaltuusto on 2.12.2015 (332 §) päättänyt, että Hanasaaren voimalaitoksen toiminta lakkautetaan vuoden 2024 loppuun mennessä. Tukesin lausunto on liitteenä nro 5.

Alueen hallinta

Osa varausalueesta on vuokrattu Helen Oy:lle 1.1.2015 – 31.12.2044 väliseksi ajaksi sähköverkkotoimintaa ja energiahuoltoa varten. Moskeija ja monitoimikeskus -hankkeen toteuttaminen edellyttää, että alue vapautetaan mainitun maanvuokrasopimuksen piiristä kaupungin vapaaseen hallintaan.

Hankkeesta saadut selvitykset ja lausunnot sekä kaupunginvaltuuston päätös

Esittelijä toteaa, että varausasian valmistelun kuluessa kaupunkiympäristön toimialan maaomaisuuden kehittäminen ja tontit -palvelu (Make-palvelu) on pyytänyt lausunnot sisäasiainministeriöltä, ulkoasiainministeriöltä sekä opetus- ja kulttuuriministeriöltä hankkeen toteutuskelpoisuuden ja vaikutusten arvioimiseksi. Kaikki ministeriöt toimittivat lausuntonsa. Lisäksi Make-palvelu on teettänyt Siirtolaisuusinstituutilta suunnitellusta hankkeesta asiantuntijalausunnon, jonka laatimisen yhteydessä järjestettiin myös eri muslimiyhteisöille suunnattu keskustelutilaisuus. Mainittujen lausuntojen keskeinen sisältö on referoitu jäljempänä.

Siirtolaisuusinstituutin asiantuntijalausunto on liitteenä nro 7 ja lausunnon tiivistelmä sekä selvitys pohjoismaisista esimerkkikohteista liitteenä nro 8. Sisäasiainministeriön lausunnot (12.10.2015 ja täydennys 6.9.2017) ovat liitteenä nro 9, ulkoasiainministeriön lausunto liitteenä nro 10 ja opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto liitteenä nro 11.

Make-palvelu on lokakuussa 2017 järjestänyt muslimien uskonnollisille yhdyskunnille ja yhdistyksille suunnatun keskustelutilaisuuden, johon kutsuttiin hankkeen edustajien lisäksi 18 eri yhdyskunnan/yhdistyksen edustajat. Kutsuille varattiin lisäksi mahdollisuus esittää kirjallisesti kannanottonsa moskeija ja monitoimikeskus -hankkeesta ja muslimien tilanteesta yleisesti Suomessa ja Helsingissä. Tiivistelmä saaduista kannanotoista on lautakunnan oheismateriaalina.

Make-palvelu on lisäksi järjestänyt erillisen kaupungin keskeisille toimialoille suunnatun keskustelutilaisuuden sekä lisäksi pyrkinyt keskusteluihin kartoittamaan eri viranomaisten näkemyksiä hankkeesta.

Siirtolaisuusinstituutin lausunto

Siirtolaisuusinstituutin mukaan suunniteltu moskeija ja monitoimikeskus -hanke toteutuessaan vaikuttaisi todennäköisesti myönteisesti muslimien integraatioon Suomessa, edistäisi uskontojen välisiä suhteita ja enemmänkin vähentäisi kuin lisäisi radikalisoitumisen riskiä, sillä uskonnollinen radikalisoituminen tapahtuu nykyään internetissä tai pienissä rukoushuoneissa eikä järjestäytyneen laajamittaisen uskonnonharjoittamisen piirissä. Lisäksi moskeija toimisi osoituksena muslimien hyväksytystä ja näkyvästä läsnäolosta Suomessa.

Hankkeen suurimpana haasteena on Siirtolaisuusinstituutin mukaan rahoitus, jonka kokonaisvaltainen arviointi on tämän hetkisin tiedoilla mahdotonta. Hankkeen rahoitus joudutaan todennäköisesti keräämään ulkomaisista lähteistä, koska Suomen muslimiyhteisö on varsin vähävarainen ja uskonnolliset syyt vaikeuttavat lainan ottamista. Ulkomaisen rahoituksen lähde voi olla vaikea selvittää, jolloin uhkana on, että rahoituksen kautta ulkomaiset toimijat pyrkisivät vaikuttamaan moskeijan toimintaan ja levittämään sitä kautta konservatiivista tai jyrkkää islamin tulkintaa.

Toisena haasteena on Suomen hajautunut muslimiyhteisö, jolla on erilaisia tarpeita moskeijaa ja monitoimikeskusta kohtaan. Osa yhteisöstä kaipaisi nimenomaan muslimeille kohdennettua toimintaa, kun taas osa haluaisi moskeijan ja monitoimikeskuksen tuovan yhteen muslimeja ja ei-muslimeja. Näiden painotusten välinen suhde on vielä avoinna. Keskitetty moskeija saattaisi myös johtaa erilaisiin jännitteisiin muslimiryhmien keskinäisissä suhteissa ja aiheuttaa esimerkiksi valtataisteluja.

Siirtolaisuusinstituutin lausunto sisältää seuraavan SWOT-taulukon hankkeesta:

VAHVUUDET <ul style="list-style-type: none"> • Valmisteluryhmä tuntee hyvin suomalaisen yhteiskunnan toiminnan • Valmisteluryhmä on tehnyt toimenpiteitä turvataksaan moskeijan avoimuuden	HEIKKOUEDET <ul style="list-style-type: none"> • Toistaiseksi kapea rahoituspohja • Shiia-yhteisön vastustus
MAHDOLLISUUDET <ul style="list-style-type: none"> • Vahvistaa muslimien kokemusta kuulumisesta suomalaiseen yhteiskuntaan • Lisää ja vahvistaa muslimien tarvitsemia palveluita • Tarjoaa paikan uskontojen väliselle kohtaamiselle	UHAT <ul style="list-style-type: none"> • Vallan jakautumista tulevaisuudessa on hankala ennakoida • Riippuvuus yksittäisistä rahoittajista • Keskukseen kohdistuva ilkeävalta

Sisäministeriön lausunnot

Sisäministeriön poliisiosasto toteaa 12.10.2015 antamassaan lausunnossa, että moskeija ja monitoimikeskus edistäisi hyviä etnisiä suhteita, lisäisi islaminuskon näkyvyyttä Helsingissä ja helpottaisi viranomaisten yhteistyötä muslimiyhteisöjen kanssa, kun näiden toiminta siirtyisi erillisistä rukoushuoneista ainakin osittain yhteiseen moskeijaan.

Lausunnossa kiinnitetään huomiota siihen, että radikalisoituminen johtuu usein koetusta yhteiskunnallisesta epäoikeudenmukaisuudesta. Eri-tyisesti nuoret voivat kokea ulkopuolisuuden tunnetta, mikä johtaa syrjäytymisriskiin ja mahdollisesti radikalisoitumiseen. Moskeija voitaisiin nähdä muslimiyhteisöissä merkinä siitä, että muslimiväestö on osa suomalaista yhteiskuntaa, ja siten vähentää ulkopuolisuuden ja epäoikeudenmukaisuuden tunnetta.

Poliisiosasto on huolissaan hankkeeseen ja moskeijaan mahdollisesti kohdistuvasta ilkeävaltasta ja moskeijan turvallisuudesta, mutta toisaalta todetaan, että yhden keskeisemmän moskeijan turvallisuuden varmistaminen saattaa olla helpompaa kuin useiden yksittäisten rukoushuoneiden.

Lisäksi lausunnossa pidetään tärkeänä, että hankkeen valmistelussa ovat mukana laajasti eri muslimiyhteisöt, jotta hankkeesta tulee pikeminkin yhdistävä kuin erottava tekijä. Moskeija voisi kaikille avoimena keskuksena edistää muslimien ja ei-muslimien välistä dialogia.

Sisäministeriön lausunto jakaa Siirtolaisuusinstituutin huolen ulkomaisesta rahoituksesta ja sen kautta ulkomaisten tahojen mahdollisista vaikuttamispyrkimyksistä. Rahoitukseen liittyviä huolia painotetaan 6.9.2017 lausuntoon annetussa täydennyksessä, jossa todetaan, että rahoitukseen ei ole saatu juuri lisäselvitystä kahdessa vuodessa. Ongelmana on erityisesti, että rahoituksen todellinen lähde on vaikea selvittää ja rahoituksen taustalla oleva taho voi pyrkiä rahoituksen avulla levittämään jyrkkiä islamin tulkintoja. Lausunnon mukaan viranomaisilla on vain rajalliset mahdollisuudet rahoituksen selvittämiseen. Myös täydennyksen mukaan hanketta voidaan kuitenkin pitää pääosin positiivisena integraation kannalta, joskin pidemmällä aikavälillä pelkästään muslimeille suunnatut palvelut saattavat myös eriyttää muslimiväestöä muusta väestöstä.

Ulkoasiainministeriön lausunto

Ulkoasiainministeriön lausunnossa käsitellään uskonnon ja omantunnon vapautta, joka on yksi perusoikeuksista. Lisäksi lausunnossa todetaan, että julkisen vallan tulee kohdella tasapuolisesti eri uskonnollisia ja katsomuksellisia suuntauksia. Lausunnon mukaan uskonnollisten yhdyskuntien oikeutta ottaa vastaan avustuksia, lahjoituksia tai muuta taloudellista tukea ulkomailta ei ole Suomen lainsäädännössä rajoitettu.

Lausunnon mukaan on tärkeä korostaa toimenpiteitä, jotka vahvistavat yhdessä toimimista sekä uskontojen välillä että niiden sisällä. Uskonnonvapauden kunnioittaminen on yksi demokraattisen ja moniarvoisen yhteiskunnan keskeisistä perusteista. Ministeriö toteaa, että Persianlahden maiden välinen kiristynyt tilanne ja eri uskontokuntien väliset jännitteet voivat heijastua myös Suomeen moskeija ja monitoimikeskus-hankkeen kaltaisten hankkeiden kautta.

Myös ulkoministeriön lausunnossa kiinnitetään huomiota puutteelliseen tietoon hankkeen rahoituksesta. Lisäksi ulkoasiainministeriö pitää Siirtolaisuusinstituutin lausunnon sisältämää SWOT-analyysia havainnollistavana hankkeen vahvuuksista, heikkouksista, mahdollisuuksista ja uhista.

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto

Opetus- ja kulttuuriministeriö kiinnittää lausunnossaan ulkoministeriön tapaan huomiota uskonnonvapauden asemaan perusoikeutena ja perustuslain asettamaan yhdenvertaisuusperiaatteeseen ja syrjintäkieltoon. Julkisen vallan tulee lähtökohtaisesti kohdella tasapuolisesti eri uskonnollisia suuntauksia.

Lausunnon mukaan islamilaiset yhdyskunnat toimivat nykyisin yleensä vaatimattomissa tiloissa, jotka ovat riittämättömiä yhdyskuntien tarpeita

12.12.2017

varten. Huomiota kiinnitetään siihen, että islamilaiset yhdyskunnat ovat varsin pieniä ja hajanaisia, kun suurimmassakin on vain 2 500 jäsentä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön mukaan valmistelussa on syytä selvittää hankkeen toteuttamiskelpoisuus jatkuvan toiminnan ja rahoituksen kannalta, ottaen huomioon ulkomaisten rahoittajien tausta.

Lisäksi erikseen kiinnitetään monitoimikeskukseen suunniteltuun päiväkotiin liittyen huomiota siihen, että varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti varhaiskasvatus on uskonnollisesti ja katsomuksellisesti sitoutumatonta ja että perusopetuslain mukainen uskonnon opetus on Suomessa tunnuksetonta, eli opetus ei sisällä uskonnon harjoittamista.

Kaupunginvaltuuston päätös toivomusponnesta

Kaupunginvaltuusto käsitteli kokouksessaan 2.3.2016 punavihreät-valtuustoryhmän ryhmäaloitteen, joka koski toimivan suurmoskeijan kiirehtimistä Helsinkiin. Kaupunginvaltuusto hyväksyi kaupunginhallituksen esityksen asiasta. Kaupunginhallituksen esityksessä todettiin muun ohella, että kaupungin tavoitteena on mahdollistaa tasapuoliset edellytykset uskonnonharjoittamiselle Helsingissä ja että kaupunki pyrkii tämän tavoitteen mukaisesti mahdollistamaan aloitteessa mainitun moskeijan ja monitoimikeskuksen rakentamisen.

Kaupunginvaltuuston päätös 2.3.2016 on kokonaisuudessaan liitteenä nro 6.

Varausesitys ja sen perustelut

Esittelijä katsoo jäljempänä tarkemmin esitetyin perustein, että hakijoille tulisi varata liitteen nro 1 mukainen Sörnäisten Hanasaaren alueelle sijoittuva pinta-alaltaan noin 7 578 m²:n suuruinen alue moskeija ja monitoimikeskus –hankkeen toteutusedellytysten jatkoselvittämistä ja arkkitehtikilpailun järjestämistä varten (ns. suunnitteluvaraus).

Esittelijä toteaa, että jäljempänä tarkemmin selostettava varausesitys perustuu kokonaisarviointiin, jossa on huomioitu muun ohella saadut hakemusasiakirjat, hankkeen edustajien kanssa käydyt neuvottelut, saadut selvitykset ja lausunnot sekä muun vuorovaikutuksen kautta saatu palaute ja tiedot.

Taustaa

Suomessa on arvioiden mukaan nykyisellään vähintään noin 70 000 muslimia. Suurin osa heistä on ensimmäisen polven maahanmuuttajia, jotka ovat tulleet maahan alun perin kiintiöpakolaisina, turvapaikanhakijoina tai perheenyhdistämisten kautta. Maahan muuttaneiden musli-

12.12.2017

mien Suomessa syntyneitä lapsia on arvioitu olleen vuonna 2011 noin 10 000-15 000, mutta määrä on sittemmin kasvanut ja kasvaa edelleen. Arviolta joka toinen Suomen muslimeista on alle 20-vuotias, joten muslimiväestö on iältään varsin nuorta. Muslimiväestön määrän arvioidaan jatkavan kasvuaan tulevaisuudessa sekä maahanmuuton että syntyvyyden kautta.

Suomessa ei ole yhtä etnistä ryhmää, joka edustaisi valtaosaa muslimiväestöstä, vaan muslimiväestö on etnisesti hyvin monimuotoinen. Suurimpiä kansallisia ja etnisiä ryhmiä ovat somalit, arabit, kurdit, turkkilaiset, afgaanit, bosnialaiset ja Kosovon albaanit. Valtaosa Suomen muslimeista asuu pääkaupunkiseudulla tai muissa suurissa kaupungeissa.

Suomessa toimi vuoden 2015 lopussa yhteensä 42 rekisteröityä islamilaista yhdyskuntaa. Selvästi suurin näistä on Helsinki Islam Keskus. Keskuksella on lähes 2 500 jäsentä, joista valtaosa on somalialaistautaisia, ja se ylläpitää rukoushuonetta Itä-Pasilassa. Suomen Islamilainen Yhdyskunta on Suomen toiseksi suurin ja toiseksi vanhin islamilainen yhdyskunta. Yhdyskunnalla on noin 1 600 jäsentä ja rukoushuone Helsingin Lönnrotinkadulla. Pääosin somalialaistautaisista muslimeista koostuva Islamic Rahma Center in Finland ja shiialainen Resalat Islamilainen Yhdyskunta ovat Helsinki Islam Keskuksen ja Suomen Islamilaisen Yhdyskunnan jälkeen suurimmat islamilaiset yhdyskunnat Helsingissä. Molemmilla on viimeisimpien tietojen mukaan noin 800 jäsentä. Molemmat myös ylläpitävät rukoushuonetta Itä-Helsingissä.

Euroopassa on rukoushuoneiden lisäksi lukuisia varta vasten islamin uskonnon harjoittamista varten rakennettuja tiloja eli moskeijoita. Reykjavikia ja Helsinkiä lukuun ottamatta Pohjoismaisissa pääkaupungeissa on kussakin enemmän kuin yksi varta vasten moskeijaksi suunniteltu rakennus. Tukholmassa ja Kööpenhaminassa moskeijoita on kaksi ja Oslossa kahdeksan. Lisäksi näissä kaupungeissa on vireillä useita keskeneräisiä hankkeita. Käytettävissä olevien tietojen mukaan Suomessa on tämän hankkeen lisäksi vireillä ainakin yksi moskeijahanke Turussa.

Suomessa on nykyisellään vain kaksi varta vasten islamin uskonnon harjoittamista varten rakennettua tilaa, joista toinen sijoittuu Helsinkiin ja toinen Järvenpäähän. Molemmat moskeijat kuuluvat tataareille. Helsingissä toimii kuitenkin nykyisellään yhteensä noin 22 rukoushuonetta eri puolilla Helsinkiä. Näistä valtaosa on vanhoissa ja osin huonokuntoisissa kiinteistöissä. Rukoushuoneiden käyttäjäkunta on usein jakautunut etnisen taustan mukaan. Useiden rukoushuoneiden osalta tilat ovat riittämättömiä erityisesti perjantairukousten aikaan.

Tutkimusten mukaan suomalaiset suhtautuvat enemmän tai vähemmän kielteisesti islamiin. Islamiin suhtaudutaan selvästi torjuvammin kuin mi-

12.12.2017

hinkään muuhun suurista maailmanuskonnoista. Islam-vastaisuuden laajuus suomalaisessa yhteiskunnassa on jopa maailmanlaajuisesti poikkeuksellista.

Nyt käsiteltävän varausasian kannalta olennaisia taustatietoja on esitelty laajemmin erityisesti Siirtolaisuusinstituutin lausunnossa, joka on liitteenä nro 7.

Hankkeen tavoitteet, niiden suhde Helsingin tavoitteisiin ja kaupungin rooli

Hankkeen keskeisenä lähtökohtana ja tavoitteena on vähemmistöjen yhdenvertaisuuden, kulttuurien välisen vuoropuhelun ja moninaisuuden sekä yhteiskuntarauhan edistäminen toteuttamalla kaikille avoin, mutta muslimien tarpeet huomioiva moskeija ja monitoimikeskus. Tavoitteena on, että hankkeen valmistelu on mahdollisimman avointa ja vuorovai-
kutteista. Hankkeen keskeisiä tavoitteita ovat lisäksi mm.:

- Toiminta julkisen sektorin palvelujärjestelmää täydentävänä kolmannen sektorin palveluntarjoajana.
- Edistää muslimiyhteisöjen sekä eri kulttuurien, uskontojen ja katso-
musten välistä arjen ja kansallisen sekä kansainvälisen tason vuoropu-
helua ja yhteistoimintaa ja tukea koulutuksen järjestämistä.
- Imaamien koulutuksen edistäminen Suomessa.
- Ylläpitää kaikille avointa suomalaista moskeijaa suomalaisen muslimiyhteisön ohjauksessa.
- Edistää muslimiyhteisön omaa toimintaa ja rakentaa erityisesti lasten ja nuorten identiteettiä suomalaisina toimijoina segregaaation ehkäisemiseksi ja kotoutumisen parantamiseksi.

Moskeija ja monitoimikeskus -hankkeeseen ja sen toteutumiseen liittyy asiantuntijalausunnoista ilmenevällä tavalla riskejä ja epävarmuustekijöitä, joita ei voida varaus- tai tontinluovutusehdoin kaikilta osin hallita tai poistaa. Onnistuessaan hankkeella olisi kuitenkin esittelijän näemyksen mukaan mahdollisuus edistää merkittävällä tavalla Helsingin kaupungin ja suomalaisen yhteiskunnan keskeisten arvojen toteutumista. Tällaisia arvoja ovat mm. avoimuus, yhdenvertaisuus, suvaitsevaisuus, monikulttuurillisuus sekä uskonnonvapaus. Myös kaupunginvaltuuston hyväksymä uusi kaupunkistrategia heijastaa monilta osin näitä arvoja.

Saatujen selvitysten perusteella voidaan todeta, että hanke voisi onnistuessaan ehkäistä syrjäytymistä ja radikalisoitumista. Esittelijän mukaan onnistuessaan hanke parantaisi myös todennäköisesti muslimiväestölle soveltuvien sosiaali-, koulutus- ja muiden palveluiden saata-

vuotta sekä tarjoaisi korkeatasoiset puitteet palveluiden tarjonnalle, uskonnon harjoittamiselle ja eri väestöryhmien väliselle vuorovaikutukselle. Korkeatasoinen moskeija- ja monitoimikeskus voisi kerätä vierailijoita sekä Suomesta että ulkomailta ja lisätä näin osaltaan tietoutta islamin uskonnosta sekä muslimikulttuurista.

Esittelijän mukaan edellä mainituille arvoille ja tavoitteille tulee antaa merkittävä painoarvo varausasiaa sekä siihen liittyviä riskejä ja mahdollisuuksia punnittaessa. Esittelijä katsoo, että Helsingin kaupungin rooliin julkisyhteisönä ja pääkaupunkina kuuluu toimia ennakkoluulottomasti sellaisten hankkeiden mahdollistajana, joilla on potentiaalia edistää mainittuja positiivisia arvoja. Vastaavan tyyppisiä, joskin kokoluokaltaan pienempiä, hankkeita on toteutettu useissa Pohjoismaiden suurkaupungeissa. Moskeijoita ja niiden tarjoamia palveluita voidaankin esittelijän näkemyksen mukaan pitää luontevana osana pääkaupunkiroolia ja monikulttuuristuvaa yhteiskuntaa. Erityisesti, kun muslimiväestö muodostaa jo nykyisellään merkittävän väestöosan, jonka arvioidaan tulevaisuudessa edelleen kasvavan.

Oletettavaa on, että muslimiväestön määrän kasvaessa myös muslimikulttuurin erityispiirteet huomioivien palveluiden tarve kasvaa. Kaupungin mahdollisuudet tällaisten palveluiden järjestämiseen lienevät kuitenkin eri syistä rajalliset, jolloin moskeija ja monitoimikeskus –hankkeen tyyppisten kolmannen sektorin toimijoiden merkitys täydentävien palveluiden järjestäjänä kasvanee tulevaisuudessa.

Hankkeen rahoitus

Moskeijan ja monitoimikeskuksen rakentaminen, ylläpito ja palveluiden tuottaminen vaatii merkittävää investointi- ja käyttörahoitusta, joiden järjestämisestä ei ole tällä hetkellä varmuutta tai tarkkaa tietoa. Hankkeen taloudellisen toteutuskelpoisuuden arvioiminen on siten tässä vaiheessa vaikeaa.

Yleisellä tasolla voidaan todeta, että rahoituksen järjestämiseen liittyvää epävarmuutta ei voida kuitenkaan esittelijän mukaan pitää hankesuunnittelun tässä vaiheessa esitetyn laajuudessa hankkeessa poikkeuksellisenä. Kaupungin tontinluovutusikäntöjen osalta tavanomaisesti on, että kaupunki tekee tontti- tai suunnitteluvarauksen juuri hankkeen toteutusedellytysten selvittämistä varten, mikäli hanketta itsessään voidaan pitää kaupungin kannalta kannatettavana ja vähintään kohtuullisissa määrin realistisena.

Moskeija ja monitoimikeskus -hankkeen rahoitukseen liittyviä kysymyksiä voidaan kaupungin kannalta tarkastella ainakin kolmesta näkökulmasta. Näitä ovat (1) rahoituksen tarve, (2) rahoituksen saatavuus sekä (3) rahoituslähteiden ja rahoituksen ehtojen sallittavuus. Kaikkien

12.12.2017

näkökulmien osalta tarkastelu liittyy erityisesti hankkeen yleisen toteutuskelpoisuuden ja -varmuuden arviointiin. Lisäksi kolmannen näkökulman osalta keskeisinä kysymyksinä ovat, millaisilta tahoilta hanke voi ottaa rahoitusta vastaan ja mitä vaikutuksia rahoittajien mahdollisesti asettamilla ehdoilla olisi esimerkiksi hankkeelle asetettujen tavoitteiden toteutumisen kannalta.

Rahoituksen tarve

Hakijoilla on rahoitustarpeen osalta esittää valmistelun tässä vaiheessa vain karkeita arviota. Investointirahoituksen tarpeen on arvioitu olevan noin 116 miljoonan euron luokkaa ja vuotuisten käyttömenojen noin 6-7 miljoonan euron luokkaa vuosittain. Esitetyt kustannusarviot ovat käytössä olevien tietojen perusteella esittelijän mukaan varsin realistisella tasolla.

Rahoitustarpeen osalta on esittelijän mukaan selvää, että investointien suuruudesta on mahdollista saada tarkempi selvyys vasta, kun rakennettavan kokonaisuuden laajuus, tilaohjelma sekä arkkitehtoniset ratkaisut ovat kohtuudella selvillä arkkitehtikilpailun ratkettua. Käyttömenojen tarkempi arviointi edellyttää puolestaan tilaratkaisujen tarkentamisen lisäksi jatkoselvityksiä esimerkiksi monitoimikeskuksen palvelukonseptin ja palveluiden tuotantotapojen osalta.

Hankkeen lopullisen rahoitustarpeen osalta voidaankin edellä mainittuun viitaten todeta, että rahoitustarpeen tarkempi arviointi edellyttää jatkosuunnittelua ja -selvittelyä, jonka nyt esitettävä suunnitteluvaraus osaltaan mahdollistaisi.

Rahoituksen saatavuus

Hakijoina toimivat yhdistykset ja suomalaiset muslimiyhteisöt yleisesti ottaen ovat nykyisellään vähävaraisia. Moskeija- ja monitoimikeskuksen rakentamiselle ei mitään ilmeisimmin ole myöskään saatavissa julkista rahoitusta. Lainarahoituksen käyttöön liittyy puolestaan kulttuurillisia rajoitteita. Mainituista syistä johtuen ainoa realistinen vaihtoehto investointien rahoittamiselle on ulkomailta saatava rahoitus. Tämä koskee myös käyttörahoitusta, sillä palveluiden käyttäjiltä perittävillä maksuilla, mahdollisilla yksityishenkilöiden lahjoituksilla tai tilojen vuokraamisesta saatavilla tuloilla voitaneen kattaa vain osa hankkeen vuotuisista käyttökustannuksista.

Moskeija ja monitoimikeskus -hanke on saanut Bahrainin kuningaskunnalta rahoitusta esiselvitysten tekemiseksi ja hankkeen neuvotteluvaihetta varten. Lisäksi hakijat ovat jo neuvotteluvaiheessa kohtuudella varmistaneet hankkeen arkkitehtikilpailuvaiheen rahoituksen. Kilpailuvaiheen rahoituksesta vastaisi The Islamic Society in the Kingdom of

12.12.2017

Bahrain, joka on Bahrainin kuningaskuntaa lähellä oleva järjestö. Hakijat ovat tämän lisäksi hakemuksessaan ja neuvotteluissa esittäneet alustavan suunnitelman varsinaisen investointi- ja käyttörahoituksen keräämiseksi ja käyneet alustavia neuvotteluja mahdollisten rahoittajatahojen kanssa.

Hankkeen tavoitteena on, että rahoituksen keräämisessä noudatetaan avoimuutta eikä rahoitusta oteta vastaan sellaisilta tahoilta, jotka asettaisivat rahoitukselle hankkeen tavoitteiden kanssa ristiriidassa olevia ehtoja. Hankkeen rahoituksen avoimuuden edistämiseksi vaadittava rahoitus kerättäisiin mahdollisimman suurelta osin suoraan eri valtiolta. Bahrainin kuningaskunnan lisäksi hankkeen rahoittajina voisivat mahdollisesti toimia esimerkiksi Marokon kuningaskunta, Yhdistyneet arabiamiirikunnat sekä Saudi-Arabia. Rahoitusta hyväksytään vain lainsäädännön ja Suomea velvoittavien sopimusten sallimista lähteistä.

Hankkeen edustajien mukaan investointi- ja käyttörahoituksen kerääminen tai rahoitusta koskevien sitoumusten saaminen valtiollisilta toimijoilta olisi vaikeaa tai mahdotonta, mikäli hankkeella ei ole käytössään edes kaupungin alustavaa indikaatiota siitä, että hankkeelle voidaan osoittaa tontti. Nyt käsiteltävä suunnitteluvaraus mahdollistaisi siten osaltaan rahoitukseen liittyvät jatkoneuvottelut.

Rahoituslähteiden ja rahoittajien asettamien ehtojen sallittavuus

Suomen perustuslaki asettaa viranomaiselle aktiivisen velvollisuuden turvata perus- ja ihmisoikeuksia, joihin olennaisena osana kuuluu mm. uskonnonvapaus. Perustuslaki sekä lainsäädännöstä muutoin ilmenevät hyvän hallinnon periaatteet edellyttävät viranomaisen toiminnalta syrjimättömyyttä sekä yhdenvertaista kohtelua kansalaisten välillä. Vaikka tontinluovutus ei ole kaupungin viranomaistoimintaa, nämä periaatteet tulee ottaa huomioon muun muassa arvioitaessa rahoituksen sallittavuutta sekä arvioitaessa kaupungin mahdollisuuksia asettaa rajoitteita hankkeen rahoituksen järjestämiselle.

Suomen lainsäädäntö ei rajoita uskonnollisten yhdyskuntien oikeutta ottaa vastaan lahjoituksia tai muuta rahoitusta ulkomailta. Esittelijä katsoo siten, ettei kaupungin tule ilman painavia ja objektiivisesti hyväksyttäviä perusteita estää tai rajoittaa moskeija ja monitoimikeskus -hankkeen mahdollisuuksia kerätä rahoitusta Suomen lainsäädännön sallimista ulkomaalaisista lähteistä. Rahoittajien rahoitukselleen asettamat ehdot eivät kuitenkaan saa olla ristiriidassa hankkeelle asetettujen ja varausehdoista ilmenevien tavoitteiden kanssa eivätkä ehdot saa vaarantaa näiden toteutumista.

Moskeija- ja monitoimikeskus -hankkeen lopulliset rahoituslähteet ja rahoittajien rahoitukselle mahdollisesti asetettavat ehdot eivät ole vielä

12.12.2017

tässä vaiheessa tiedossa. Kaupungilla ei siten ole tässä vaiheessa edellytyksiä objektiivisesti arvioida hankkeen rahoituksen hyväksyttävyyttä eikä muita vaikutuksia. Hankkeen erittäin kannatettavat tavoitteet huomioiden esittelijä pitää kuitenkin kohtuullisena, että hankkeelle annetaan suunnitteluvarauksin mahdollisuus edistää hankkeen rahoituksen järjestämistä. Rahoituksen ja sen mahdollisten ehtojen hyväksyttävyyden voidaan arvioida vasta, kun rahoituslähteet ja rahoituksen ehdot ovat riittävän yksityiskohtaisella tasolla selvillä.

Rahoituksen lainmukaisuuden arviointi kuuluu viimekädessä valtion viranomaisten toimivaltaan. Rahoituksen muiden vaikutusten arviointi kuuluu maaomistajana ja tontinvaraajana puolestaan kaupungin harkintaan, jota ohjaavat muun ohella edellä mainitut hyvän hallinnon periaatteet.

Hankkeen edustavuus ja turvallisuusnäkökohdat

Hakijoina toimivat yhdistykset ovat jäsenmäärältään pieniä, eikä hanke siten tällä hetkellä edusta laajaa muslimiyhteisöjen joukkoa. Hakijoiden mukaan hankkeen edistäminen alkuvaiheessa muutoin kuin pienen ydinryhmän toimesta olisi ollut vaikeaa mm. muslimiyhteisöjen hajanaisuudesta johtuen. Hankkeen jatkosuunnittelu tapahtuisi kuitenkin hakijoiden ja varausehtojenkin mukaan laajassa vuorovaikutuksessa eri muslimiyhteisöjen kanssa.

Muslimiyhteisöjen hajanaisuus vaikeuttaa sen arviointia, miten hyvin hanke edustaisi eri muslimiyhteisöjä ja kuinka laajaksi moskeijan ja monitoimikeskuksen käyttäjäkunta muodostuisi. Saatuihin selvityksiin perustuen esittelijä pitää selvänä, että hanke herättää vastustusta osassa muslimiyhteisöjä eikä moskeijan ja monitoimikeskuksen voida siten katsoa edustavan kaikkia muslimiyhteisöjä. Tämä rajaisi osaltaan erityisesti moskeijan potentiaalista käyttäjäkuntaa ja todennäköisesti myös monitoimikeskuksen tarjoamien palveluiden käyttäjäkuntaa. Toisaalta esimerkiksi moskeijan potentiaalisia käyttäjämääriä ja käyttäjäkunnan laajuutta arvioitaessa voidaan kuitenkin todeta, että myös eri kristinuskon pääsuunnilla on omat erilliset paikkansa uskonnon harjoittamista varten.

Selvitysten perusteella voidaan hankkeen herättämän vastustuksen ohella kuitenkin todeta, että hanke saa kannatusta hakijayhteisöjä suuremmalta joukolta muslimeja. Lisäksi on syytä huomata, että vain osalla Suomen muslimiväestöstä on aktiivisia yhteyksiä uskonnollisiin yhdyskuntiin, joten esimerkiksi monitoimikeskuksen tarjoamien palveluiden potentiaalinen käyttäjäkunta lienee todennäköisesti rekisteröityjen muslimiyhteisöjen jäsenistöä huomattavasti suurempi. Esittelijän mukaan myös korkeatasoiset tilat ja kattavat muslimien erityistarpeet huo-

mioivat liikunta-, koulutus- ja muut palvelut lisäisivät todennäköisesti merkittävästi potentiaalisen käyttäjäkunnan määrää. Tämän osalta on kuitenkin tärkeää, että palveluita tarjotaan Suomen kielen lisäksi kattavasti myös muilla kielillä, joka alentaa etnisiltä taustoiltaan erilaisten henkilöiden ja yhteisöjen kynnystä käyttää tarjottavia palveluita ja osallistua hankkeen toimintaan.

Saatujen selvitysten perusteella voidaan todeta, että radikalisoitumista tapahtuu todennäköisesti harvoin järjestäytyneen uskonnonharjoittamisen piirissä. Lisäksi toteutuessaan hankkeella voi olla laajempaa symbolista arvoa muslimiväestölle, se parantaisi muslimeille soveltuvien palveluiden tarjontaa ja voisi edistää eri väestöryhmien välistä vuoropuhelua. Näillä tekijöillä olisi todennäköisesti syrjäytymistä ja radikalisoitumista ehkäisevä vaikutus.

Sisäasianministeriön lausunnon mukaan pelkästään muslimeille suunnatut palvelut ja tilat voisivat pidemmällä aikavälillä eriyttää muslimiväestöä muusta väestöstä. Hankkeen tavoitteena on kuitenkin tuottaa julkisen sektorin tarjoamia palveluita täydentäviä palveluita, jotka ovat avoimia kaikille mutta, joissa huomioitaisiin muslimien erityistarpeet. Tästä huolimatta on toki mahdollista, että todellisuus voi ajan kuluessa muodostua sellaiseksi, että palveluiden ja tilojen käyttäjäkunta rajautuu pitkälti vain muslimitaustaisiin väestöryhmiin. Huomionarvoista kuitenkin on, ettei Helsingissä nykyisellään ole sellaisia tiloja, joilla olisi erityistä potentiaalia edistää muslimien ja kantaväestön välistä vuorovaikutusta. Esittelijän näkemyksen mukaan korkeatasoinen ja avoin monitoimikeskus kuitenkin omaa tällaista potentiaalia, joka Helsingistä tällä hetkellä puuttuu. Lisäksi käytössä olevien tietojen perustella olisi vaikea arvioida, että hankkeella olisi nykykehitykseen nähden erityisen negatiivinen vaikutus esimerkiksi segregaaion osalta.

Yhteiskunnan turvallisuuden varmistaminen kuuluu viime kädessä aina valtion viranomaisten toimivaltaan ja vastuulle. Kaupungin tulee kuitenkin omalla toiminnallaan myötävaikuttaa valtion viranomaisten onnistumiseen omassa tehtävässään. Esimerkiksi moskeija ja monitoimikeskus -hankkeessa kaupunki voi omalta osaltaan tukea valtion viranomaisten lainsäädännön suomiin keinoihin perustuvaa toimintaa kaupungin käytössä olevin yksityisoikeudellisin keinoin. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kaupunki edistää omalta osaltaan viranomaisten tiedonsaantimahdollisuuksia edellyttämällä varaus- ja tontinluovutusehdoin hankkeen toiminnalta ja rahoitukselta avoimuutta sekä edellyttämällä hankkeelta laajaa ja avointa yhteistyötä kaupungin ja eri viranomaisten kanssa.

Po. hankkeen osalta virnaomaisyhteistyö on tärkeää myös siksi, että moskeija ja monitoimikeskus -hanke herättää todennäköisesti erityisen

voimakasta vastustusta erilaisissa ääriliikkeissä ja ääriajattelua harjoitavissa yksittäisissä henkilöissä. Tämä lisänee osaltaan ilkeiden uhkaa myös hanketta kohtaan. Toisaalta ääriliikkeistä tai yksittäisistä henkilöistä johtuva uhka ei voi toimia määrittävänä tekijänä kaupungin edistäessä tarkoituksenmukaisiksi ja kannatettaviksi katsottuja hankkeita.

Uskontokuntien yhdenvertainen kohtelu tontinluovutustoiminnassa

Kaupunki on aiempina vuosikymmeninä luovuttanut tontteja eri uskonnollisille toimijoille. Kaupunki on 2010-luvulla luovuttanut tontin Helsingin seurakuntayhtymälle Kampista hiljentymiskappelia varten sekä Ortodoksien Pyhän Nikolauksen seurakunnalle Itäkeskuksesta kirkko- ja seurakuntarakennusta varten. Esittelijä katsoo, että nyt käsiteltävä varaus edistäisi osaltaan eri uskontokuntien yhdenvertaista kohtelua kaupungin tontinluovutustoiminnassa, vaikka kaupungilla ei olekaan yhdenvertaisen kohtelun vaatimukseen perustuen velvoitetta tontinluovuttamiseen.

Alueen soveltuvuus

Esitetty Sörnäisten Hanasaareen sijoittuva noin 7 578 m²:n suuruinen varausalue on osoitettu voimassa olevassa osayleiskaavassa palveluiden ja hallinnon alueeksi. Osayleiskaava on ohjeena asemakaavaa laadittaessa ja ohjaa alueen tulevaa kehitystä. Esittelijä katsoo, että nyt käsiteltävä moskeija ja monitoimikeskus –hanke on osayleiskaavan mukainen.

Esittelijän mukaan alue soveltuu saavutettavuutensa ja kantakaupunkimaisen sijaintinsa vuoksi hyvin po. hankkeelle. Hankkeen sijoittuminen tiiviiseen ja sekoittuneeseen kaupunkirakenteeseen lähelle keskustan muita palveluita ja hyvien joukkoliikenneyhteyksien äärelle tukisi osaltaan sille asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Hankkeen toteuttamisen maankäytölliset edellytykset selviävät lopullisesti vasta alueen tulevan asemakaavoituksen ja sen aikana tehtävien selvitysten yhteydessä. Korkeatasoisen ja paikkaan soveltuvan kaupunkikuvallisen ratkaisun ja muiden maankäytöllisten edellytysten varmistamiseksi tulevasta rakennuksesta järjestettäisiin arkkitehtikilpailu, jonka tulos toimisi osaltaan tulevan asemakaavoituksen pohjana.

Asemakaavapalveluiden laatima massoitteletutkielma hankkeesta ja sen sijoittumisesta Hanasaareen on liitteenä nro 13.

Hankkeen toteuttamisen edellyttämästä asemakaavan muutoksesta päättäisi aikanaan kaupunginvaltuusto.

Kaksivaiheinen varausmenettely ja keskeiset varausehdot

Kaksivaiheinen varausmenettely ja varausaika

Moskeija ja monitoimikeskus –hankkeen toteutuskelpoisuuteen ja sisältöön liittyvien avointen kysymysten vuoksi esittelijän mukaan po. hankkeen osalta on perusteltua edetä kaksivaiheisella varausmenettelyllä. Ensivaiheessa varaus tehtäisiin vain hankkeen toteutusedellytysten jatkoselvittelyä ja arkkitehtikilpailun järjestämistä varten (ns. suunnitteluvaraus). Varaus ei vielä tässä vaiheessa mahdollistaisi siis varsinaiseen toteutukseen tähtäävää rakennus- yms. suunnittelua eikä tontin luovuttamista hankkeelle. Suunnitteluvaraus mahdollistaisi kuitenkin osaltaan hankkeen rahoitukseen liittyvät jatkoneuvottelut, maankäyttölistien toteutusedellytysten tarkastelun arkkitehtikilpailun avulla sekä muiden tarvittavien selvitysten tekemisen. Suunnitteluvaraus voitaisiin tässä vaiheessa esittelijän mukaan tehdä vuoden 2019 loppuun eli noin kahdeksi vuodeksi, joka vastaa varauksissa tavanomaisesti noudatettua käytäntöä.

Varauksen ensimmäisessä vaiheessa tehtävien selvitysten ja tarkasteluiden perusteella kaupungilla olisi mahdollisuus riittävällä tarkkuudella ja seikkaperäiseen tietoon perustuen arvioida hankkeen maankäytöllistä ja muuta toteutuskelpoisuutta. Mikäli hanke saatavien selvitysten ja tarkasteluiden perusteella arvioidaan toteutuskelpoiseksi, kaupunki päättäisi lopullisesta toteutukseen tähtäävästä tonttivarauksessa. Päättösesityksen (päättöskohta B) mukaan toteutukseen tähtäävän tonttivarauksen edellytyksinä olisivat:

- Kaupunkiympäristölautakunta on hyväksynyt hankkeen rahoitussuunnitelman.
- Varauksensaaja on noudattanut varausehtoja ja sitä, mitä niiden perusteella on mahdollisesti määrätty.
- Alueen varaamiselle ja hankkeen toteuttamiselle ei ole ilmennyt jatkoselvittelyssä maankäytöllisiä, teknisiä tai muita vastaavia esteitä.

Alueen varsinaisesta toteutukseen tähtäävästä tonttivarauksesta ja sen ehdoista päättäisi aikanaan kaupunginhallitus. Tontinvarauspäätöksen yhteydessä voidaan tarpeen mukaan tarkentaa ja täydentää nyt päätettävässä suunnitteluvarauksessa asetettuja ehtoja. Mikäli kaupunki päättää lopullisesta tonttivarauksesta, se voitaisiin tehdä lähtökohtaisesti 31.12.2023 saakka, koska rakentaminen tontilla voinee Hanasaaren voimalaitoksen toiminnan aiheuttamista rajoitteista johtuen alkaa vasta aikaisintaan vuoden 2022 aikana ja rakennettavat tilat ottaa käyttöön voimalaitostoiminnan päätyttyä todennäköisesti vuoden 2024 loppuun tai 2025 alkupuolella.

Hankkeen keskeisiä tavoitteita koskevat ehdot ja avoimuuden varmistaminen

Hankkeen keskeiset tavoitteet kirjattaisiin hankkeen varausehtoihin, jolloin ne ohjaavat hankkeen jatkosuunnittelua, organisointia ja muuta toimintaa. Tällöin varauksensaajalle muodostuu velvoite omilla toimillaan edistää tavoitteiden toteutumista sekä velvoite pidättäytyä sellaisista toimenpiteistä, jotka vaarantaisivat tai estäisivät näiden tavoitteiden toteutumisen. Näin ollen esimerkiksi sellaisen rahoituksen ottaminen, jonka ehdot olisivat ristiriidassa varauspäättöksen tavoitteiden kanssa, olisi varausehtojen vastaisena kiellettyä. Varausehdoissa asetettujen tavoitteiden tai velvoitteiden laiminlyönti varauksensaajasta riippuvasta syystä voi johtaa esimerkiksi varauksen raukeamiseen.

Varausehtojen mukaan hankkeen jatkovalmistelun tulisi tapahtua avoimessa vuorovaikutuksessa kaupungin ja valtion eri viranomaisten sekä muslimiyhteisöjen kanssa. Kaupungin tiedonsaannin varmistamiseksi kaupungille varattaisiin varausehdoissa mm. oikeus nimetä kaksi asiantuntijajäsentä perustettavan Oasis Keskussäätiön valtuuskuntaan. Valtuuskunnan tehtävänä on mm. seurata säätiön toimintaa. Lisäksi jäljempänä tarkemmin selostettavat rahoitussuunnitelman hyväksyttämiseksi asetettavat varausehdot lisäisivät merkittävästi hankkeen avoimuutta ja parantavat kaupungin sekä eri viranomaisten mahdollisuuksia saada tietoa hankkeesta.

Vaiheittainen toteutus ja rahoitusta koskevat ehdot

Esittelijä katsoo, että moskeija ja monitoimikeskus -hankkeen merkittävimmät epävarmuustekijät liittyvät hankkeen rahoitukseen. Rahoitukseen liittyviin kysymyksiin sekä rahoituksen avoimuuteen tuleekin kiinnittää varausehdoissa erityistä huomiota.

Moskeija ja monitoimikeskus -hankkeen tilaohjelman laajuudella on suora vaikutus investointi- ja käyttörahoituksen tarpeeseen. Varausehtojen mukaan hankkeen jatkosuunnittelun lähtökohtana olisi muun ohella se, että hanke suunnitellaan ja toteutetaan kahdessa vaiheessa siten, että ensimmäisessä vaiheessa toteutettaisiin noin puolet (n. 8 000 k-m²) hankkeen tavoitellusta kokonaisrakennusoikeudesta. Ellei kaupungin kanssa toisin sovita, toisen vaiheen (n. 8 000 k-m²) rakentamisen aloittaminen olisi mahdollista vasta kahden vuoden kuluttua ensimmäisen vaiheen käyttöönotosta edellyttäen, että varauksensaaja on noudattanut varausehtoja. Toisen vaiheen rakentamisen aloittaminen edellyttäisi siis kaupungin suostumusta sekä sitä, että tarjottavien palveluiden kysynnästä saadaan riittävä varmuus. Varauksensaaja olisi tämän arviointia varten velvollinen toimittamaan palveluiden kysyntää koskevan selvityksen.

12.12.2017

Hankkeen vaiheittainen toteutuminen alentaisi esittelijän mukaan rahoituksen järjestämiseen ja hankkeen rakentumisen aikatauluun liittyvää riskiä, koska ensimmäisen vaiheen rakentamisen aloittamisen investointirahoituksen tarve on koko hanketta (yht. noin 16 000 k-m²) huomattavasti maltillisempi. Tämä koskee myös osaltaan käyttörahoituksen tarvetta erityisesti kiinteistön ylläpitokulujen osalta.

Esittelijän näkemyksen mukaan hankkeen rahoituksen osalta suurimmat epävarmuustekijät koskevat hankkeen käyttörahoituksen pitkän tähtäimen järjestämistä. Mikäli hanke ajautuisi vastaisuudessa rahoitusvaikeuksiin, voidaan joutua tilanteeseen, jossa monitoimikeskuksen palveluita joudutaan karsimaan ja kohteen ylläpito- sekä muiden velvoitteiden hoitaminen vaikeutuu merkittävästi. Riskinä on, että pakottavassa tilanteessa turvaututtaisiin rahoitukseen, jonka ehdot olisivat riskitilassa hankkeen tavoitteiden ja niistä johdettavien tontinluovutusehtojen kanssa.

Esittelijän mukaan käyttörahoitukseen liittyvien epävarmuustekijöiden hallitsemiseksi on perusteltua, että hankkeen investointirahoituksen keräämisen yhteydessä varmistettaisiin myös hankkeen käyttörahoituksen järjestymisen ensimmäisille toimintavuosille. Hakijoiden kanssa käytyihin neuvotteluihin perustuen esitetäänkin, että käyttörahoitusta tulisi kerätä etupainotteisesti määrä, joka vastaisi 15 vuoden arvioitavissa olevaa käyttömenoa. Etupainotteinen rahoitus lisäisi osaltaan hankkeen uskottavuutta, rahoituksen avoimuutta ja mahdollistaisi moskeijan ja monitoimikeskuksen toiminnan vakiinnuttamisen. Lisäksi se loisi edellytyksiä hankkeen omavaraisuuden kehittämiseksi.

Varausehtojen mukaan hankkeen rahoituksen järjestämisessä tulee noudattaa Suomen lainsäädäntöä, ja rahaliikenteen järjestäminen tulee antaa Suomessa toimivan tunnetun pankin hoidettavaksi. Pankeilla on lainsäädäntöön perustuva laaja velvoite tuntea asiakkaansa sekä ilmoittaa viranomaisille epäilyttävistä liiketoimista. Näin ollen hankkeen rahaliikenteen antaminen tunnetun suomalaisen pankin hoidettavaksi varmistaa osaltaan, ettei hankkeen rahoituksessa käytettäisi Suomen lainsäädännössä kiellettyjä lähteitä. Rahoituksen ottaminen tällaisista lähteistä olisi myös varausehtojen vastaista ja oikeuttaa kaupungin määräämään varauksen päättymään.

Varausehtojen mukaan varauksensaaja on velvollinen toimittamaan kaupungille hankkeen investointi- ja käyttörahoitusta koskevan suunnitelman. Rahoitussuunnitelmassa annettujen tietojen perusteella arvioidaan rahoituksen riittävyyttä, rahoituksen hyväksyttävyyttä (esimerkiksi vaikutukset hankkeen tavoitteiden toteutumiseen) sekä hankkeen riskienhallintaa. Rahoitussuunnitelman tulisi sisältää ainakin seuraavat selvitykset:

- Ulkopuolisen asiantuntijan laatima arvio hankkeen investointi- ja käyttömenoista.
- Rahoituksen lähteet nimettyinä ja rahoittajien esittämin sitoumuksin varmistettuina sekä tiedot rahoittajien rahoituksen antamiselle mahdollisesti asettamista ehdoista. Selvityksen tulee olla seikkaperäinen siten, että rahoituksen lähteet ja rahoitukselle mahdollisesti asetettavat ehdot voidaan luotettavasti todentaa.
- Kuvaus rakennusprojektin organisaatiosta sekä rahavarojen käsitteilystä vastaavat tahot/organisaatiot nimettyinä ja projektin investointi- ja käyttötalouden hallinnan käytänteet kuvattuina.
- Selvitys toimenpiteistä, joilla hanketta varten perustettavien organisaatioiden päätöksenteon riippumattomuus rahoittajista varmistetaan, sekä selvitys toimenpiteistä, joilla varmistetaan, että rahoitus on avointa ja vastaa Suomen lainsäädännössä ja Suomea velvoittavissa kansainvälisissä sopimuksissa asetettuja vaatimuksia.
- Riskianalyysi hankkeen taloudellisista riskeistä ja selvitys riskeihin varautumisesta.
- Muut kaupunkiympäristön toimialan maaomaisuuden kehittäminen ja tontit -palvelun mahdollisesti pyytämät tarkentavat selvitykset hankkeen ja sen rahoituksen uskottavuuden arvioimiseksi.

Rahoitussuunnitelma edistäisi hankkeen avoimuutta ja kaupungille varattaisiin oikeus luovuttaa suunnitelma myös ulkopuolisen asiantuntijan arviotavaksi.

Varausehtojen mukaan kaupungilla olisi oikeus seuraamuksitta määrätä varaus päättymään, mikäli varauksensaaja ei toimita mainittua selvitystä asetetussa ajassa, tai selvitystä ei voida pitää hankkeen koko, luonne ja muut tekijät huomioiden uskottavana, tai rahoitus on muutoin ristiriidassa hankkeelle asetettujen tavoitteiden kanssa.

Investointi- ja käyttörahoitusta koskevan rahoitussuunnitelman hyväksymisestä päättäisi kaupunkiympäristölautakunta. Rahoitussuunnitelman hyväksyminen olisi yhtenä edellytyksenä varsinaisen toteutukseen tähtäävän tonttivarauksen tekemiselle. Arkkitehtikilpailuvaiheen rahoituksen hyväksymisestä päättäisi kaupunkiympäristön toimialan maaomaisuuden kehittäminen ja tontit -palvelu seikkaperäiseen selvitykseen perustuen.

Välitavoitteet

12.12.2017

Hankkeen jatkokehittelyn aktiivisen ja systemaattisen etenemisen edistämiseksi esittelijä pitää perusteltuna, että suunnitteluvarauksen varauksehtoihin kirjattaisiin hanketta ohjaavat välitavoitteet seuraavasti:

- Lopullinen selvitys arkkitehtikilpailun ja mahdollisten muiden jatkoselvitysten rahoituksesta kolmen (3) kuukauden kuluessa siitä, kun kaupunginhallitus on päättänyt tästä varauksesta.
- Hanketta varten perustettavan säätiön tulee olla perustettu ja rekisteröity kuuden (6) kuukauden kuluessa siitä, kun kaupunginhallitus on päättänyt tästä varauksesta.
- Arkkitehtikilpailun julkaiseminen viimeistään kuuden (6) kuukauden kuluessa siitä, kun kaupunginhallitus on päättänyt tästä varauksesta.
- Lopullisen rahoitus selvityksen esittäminen kaupunkiympäristölautakunnan hyväksyttäväksi kuuden (6) kuukauden kuluttua arkkitehtikilpailun ratkaisemisesta, kuitenkin ennen varausajan päättymistä.

Esittelijä pitää kohtuullisena, että hankkeella olisi oikeus saada mainittuihin määräaikoihin pidennystä, mikäli viivästykset johtuvat varauksensaajasta riippumattomasta perustellusta syystä ja varauksensaaja on muutoin noudattanut varausehtoja. Kaupungille varattaisiin varausehdoissa oikeus määrätä varaus päättymään, mikäli hanke ei noudata esitettyjä määräaikoja eikä niihin myönnetä pidennystä.

Muut varausehdot

Suunnitteluvaraukseen esitetään edellä mainitun lisäksi otettaviksi päätöskohdasta A ilmenevät muut varausehdot ja liitteenä nro 12 olevat varauksen lisäehdot. Ehdot koskevat muun ohella arkkitehtikilpailun järjestämistä ja maaperän pilaantumista. Lisäehdot koskevat muun ohella rakentamisen logistista ohjausta sekä velvoitteita liittyä alueelliseen jätteen putkikeräysjärjestelmään. Osa ehdoista on luonteeltaan hankkeen toteutukseen liittyviä, mutta ne on tarkoituksenmukaista sisällyttää informatiivisena jo suunnitteluvaraukseen.

Varausehtojen mukaan hanke toteutettaisiin varauksensaajan kokonaisvastuuperiaatteella, eikä kaupunki suunnitteluvarauspäätöksellä sitoudu osallistumaan hankkeen kustannuksiin eikä palveluiden järjestämiseen.

Kaupungille varataan varausehdoissa oikeus seuraamuksitta päättää varaus, mikäli varauksensaaja ei noudata varausehtoja, varausehdoissa asetettuja määräaikoja tai sitä, mitä varausehtojen perusteella on määrätty. Kaupungilla olisi edelleen oikeus seuraamuksitta päättää va-

raus, mikäli varauksensaaja ryhtyy toimenpiteisiin, jotka vaarantaisivat hankkeelle asetettujen tavoitteiden toteutumisen.

Lopuksi

Kaupunginvaltuuston hyväksymän uuden kaupunkistrategian mukaan toimiva kaupunki rakentuu tasa-arvolle, yhdenvertaisuudelle, vahvalle sosiaaliselle koheesiolle ja avoimelle osallistavalle toimintatavalle. Kaupunkistrategiassa turvallisuus, kaupunkilaisten keskinäinen luottamus ja yhteenkuuluvuuden tunne nähdään kilpailuvalttina ja eriarvoisuus sekä syrjäytymiskierre yhteiskuntamme vakavana ongelmana. Lisäksi kaupungin tavoitteena on olla elävä ja monikulttuurillinen, liberaalin demokratian ja suvaitsevaisuuden edistäjä, jossa on mm. moniarvoisuutta salliva kulttuuri, joka mahdollistaa eri väestöryhmien kohtaamiset.

Esittelijä katsoo, että nyt käsiteltävä moskeija ja monitoimikeskus -hanke edistäisi onnistuessaan merkittävällä tavalla kaupunkistrategiassa esitettyjen arvojen ja tavoitteiden toteutumista. Hankkeella olisi symbolisen arvonsa lisäksi myös potentiaalia muodostaa korkeatasoinen kohtaamispaikka eri kulttuureille ja huomattavasti täydentää muslimiille soveltuvien palveluiden tarjontaa Helsingissä. Kaikilla edellä mainituilla tekijöillä olisi todennäköisesti positiivinen vaikutus syrjäytymisen ja radikalisoitumisen ehkäisyyn.

Hankkeen yleiseen toteutuskelpoisuuteen ja hankkeelle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen liittyy kuitenkin vielä avoimia kysymyksiä ja riskejä, joiden merkitystä ei pidä myöskään väheksyä. Huomioiden sekä kaupungin mahdollisuudet osaltaan hallita hankkeeseen liittyviä riskejä että hankkeen potentiaali esittelijä pitää kuitenkin perusteltuna, että hankkeelle annettaisiin suunnitteluvarauksin mahdollisuus edistää hanketta sen toteutuskelpoisuuden jatkoselvittämiseksi. Hankkeen lopullisen toteutuskelpoisuuden arviointi voidaan riittävällä tarkkuudella tehdä vasta näiden selvitysten valmistuttua. Mikäli hanke osoittautuu toteutuskelpoiseksi ja on muutoin edennyt varausehtojen mukaisesti eikä rakentamiselle ole jatkoselvityksissä ilmennyt maankäytöllisiä esteitä, on kohtuullista, että kaupunki sitoutuu edistämään hanketta edelleen tontinvarauksin.

Suunnitteluvarausasiasta ja mahdollisesta toteutukseen tähtäävästä tonttivarauksesta päättää kaupunginhallitus. Mikäli hanke etenee, hankkeen toteuttamisen edellyttämästä asemakaavan muutoksesta päättäisi aikanaan kaupunginvaltuusto.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Postiosoite
PL 2100
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunkiymparisto@hel.fi

Käyntiosoite
Sörnäistenkatu 1
Helsinki 58
<https://www.hel.fi/>

Puhelin
09 310 1691
Faksi

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI06 8000 1200 0626 37
Alv.nro
FI02012566

12.12.2017

Sami Haapanen, Tonttipäällikkö, puhelin: 09 310 36437
sami.haapanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Varausaluekartta
- 2 Hakemus liitteineen
- 3 The Islamic Society in the Kingdom of Bahrainin kirje 22.11.2017
- 4 Sijaintikartta ja kopio kaavakartasta
- 5 Lausunto TUKES 26.5.2015
- 6 Kaupunginhallituksen päätös 2.3.2016
- 7 Siirtolaisinstituutin lausunto 15.5.2017
- 8 Tiivistelmä siirtolaisinstituutin lausunnosta ja esimerkkikohteet
- 9 Sisäministeriön lausunnot 12.10.2015 ja 6.9.2017
- 10 Ulkoasiainministeriön lausunto 8.9.2017
- 11 Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto 4.10.2017
- 12 Varauksen lisäehdot
- 13 Massoitteletutkielma

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Varauksensaaja

Otteen liitteet

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Liite 1

Liite 12

Tiedoksi

Maka/ Make